

OBSERVAȚII ASUPRA GRAIULUI MUNTENEGRENILOR DIN BANAT

TH. N. TRÂPCEA

Cunoscutul dialectolog iugoslav Pavle Ivić a publicat în 1960 un articol despre graiul muntenegrenilor din Banat¹. Aceștia formează o enclavă etnică de origine sîrbă, deosebită prin limbă de majoritatea populației de aceeași obîrșie din Banat. Ei sînt așezați în comunele Petrovaselo (din care face parte satul Cralovaț), Stancevo și Lucareț (sau Lucarevaț). Locuitorii comunelor amintite au conștiința originii lor distincte, spunîndu-și, în graiul lor, *crnogorci* (muntenegreni), iar teritoriul locuit de ei îl numesc *Banatska Crna Gora* (Muntenegru bănațean)².

Pavle Ivić a efectuat o anchetă dialectală printre muntenegrenii din Petrovaselo și Cralovaț, completînd constatările făcute în alte studii³. Dar, complexitatea fenomenelor lingvistice sub care se prezintă graiul muntenegrenilor nu i-a permis lingvistului iugoslav s-o cuprindă în amănunt, căci nu a dispus de timp suficient pentru o cercetare exhaustivă⁴. De aceea, în cele ce urmează ne propunem să prezentăm cîteva din constatările noastre, făcute cu prilejul unor anchete dialectale personale.⁵

¹ *Jedna doskoro nepoznata grupa štokavskih govora: govori s nezamenjenim jatom* (Un grup de graiuri štokaviene aproape necunoscute: graiurile cu iatul neschimbat), în « Godišnjak Fakulteta », Novi-Sad, 1960, p. 146—159.

² Studiile existente indică venirea muntenegrenilor aici după 1720. cf. Czörnig Fr. Karl, *Ethnographie des oesterreichischen Monarchie*, Wien, 1857; Milleker Bodog, *Dél magyarország középkövi földrajza* (Geografia medievală a Ungariei sud-estice), Timișoara, 1913. Rapoartele secțiilor de învățămînt de la sfîrșitul sec. al XVIII-lea indicau ca limbă de predare la școlile de la Lucareț și Cralovaț lb. română. cf. *Arh. de Stat din Budapesta*, Sect. Cons. Locum. Dep. Șol. nat. fons. 4—5, positió 1, 11, 56, 73.

³ *Die Serbokroatischen Dialekte*, I, Haga, 1958, p. 238 și următoarele. și *Dialektologija srpskohrvatskog jezika*, Novi-Sad, 1956, p. 209—212.

⁴ *Jedna doskoro nepoznata...* p. 159, nota 10: „Moj material vrlo nepotpun.”

⁵ Autorul acestor rînduri a efectuat două anchete dialectale, în 1962 și 1963. Subiecții au fost persoane de vîrstă și ocupații diferite. Am primit informații în mod special de la învățătorul Jiva Popovici, de la profesoara Emma Erdeleanu și de la asistentul universitar Jiva Milin, cărora le aduc aici vii mulțumiri.